

A Pécsi Ítéltábla Pécsen, a 2019. évi szeptember hó 20. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta a következő

ítéletet:

A másodfokú bíróság az emberölés büntette és más bűncselekmény miatt **I.rendű vádlott és társa** ellen indított büntetőügyben a Kaposvári Törvényszék 3.B.180/2018/44/I. számú ítéletét az alábbiak szerint változtatja meg:

- I.rendű vádlottat a felbujtóként, míg II.rendű vádlottat a tettesként elkövetett a Btk. 370.§ (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés b) pont bf) alpontja szerint minősülő lopás vétsége miatt emelt vád alól felmenti.
- Megállapítja, hogy I.rendű vádlott felbujtóként és II.rendű vádlott elkövettek a Szabs. tv. 177.§ (1) bekezdésében meghatározott tulajdon elleni szabálysértést és az eljárást megszünteti.
- Megállapítja, hogy az eljárás során felmerült összesen 13.063.790 (tizenhárommillió-hatvanháromezer-hétszázkilencven) forint bűnügyi költségből I.rendű és II.rendű vádlott egyetemleg 11.990.177 (tizenegymillió-kilencszázkilencvenezer-egyszázhetvenhét) forintot, I.rendű vádlott további 402.898 (négy száz kettő ezer-nyolcszáz kilencvennyolc) forintot, míg II.rendű vádlott további 380.546 (háromszáznyolcvanezer-ötszáznegyvenhat) forintot köteles megfizetni az államnak. A fennmaradó 290.169 (kettő száz kilencvenezer-egyszázhatvan kilenc) forintot az állam viseli.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja azzal, hogy a büntetés halmazati jellegére történő utalást mellőzi.

A kiszabott szabadságvesztés tartamába mindkét vádlott vonatkozásában beszámítja az elsőfokú bíróság ítéletének kihirdetésétől a mai napig előzetes fogvatartásban töltött időt is.

Megállapítja, hogy a másodfokú eljárásban I.rendű vádlott vonatkozásában 29.000 (huszonkilencezer) forint, II.rendű vádlott vonatkozásában 18.232 (tizennyolcezer-kettő száz harminckettő) forint, összesen 47.232 (negyvenhétezer-kettő száz harminckettő) forint bűnügyi költség merült fel, melyet az állam visel.

Indokolás

A Kaposvári Törvényszék a 2018. október 30-án kihirdetett 3.B.180/2018/44/I. számú ítéletében

I.rendű és II.rendű vádlottak büntetőjogi felelősségét a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 160.§ (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés d) pontja szerint minősülő, társtettesként elkövetett emberölés büntetében, valamint a Btk. 370.§ (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés b) pont bf) alpontja szerint minősülő

- I.rendű vádlott esetében felbujtóként elkövetett - lopás vétségében állapította meg. Ezért - a vádlottak visszaesői minőségének megállapítása mellett, halmazati büntetésül - I.rendű vádlottat 18 év szabadságvesztésre és 10 év közügyektől eltiltásra, míg II.rendű vádlottat 19 év szabadságvesztésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát mindkét vádlott esetében fegyházban, míg a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a büntetés háromnegyed részének kitöltését követő napban határozta meg.

A kiszabott szabadságvesztésbe beszámította a vádlottak által előzetes fogvatartásban töltött időt. Emellett rendelkezett a bűnjelekről, valamint az eljárás során felmerült bűnügyi költség viseléséről is.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az ügyész a vádlottak terhére súlyosításért: életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása érdekében fellebbezett.

I.rendű vádlott a tényállás I. pontja tekintetében az elkövetés időpontjának (napjának) helyesbítése, míg a II. pontjában szereplő cselekmény vonatkozásában felmentése, összességében enyhítés érdekében-; II.rendű vádlott az élet elleni cselekmény vonatkozásában felmentés, összességében pedig enyhítés és a bűnügyi költség egyetemleges megfizetésére kötelezés mellőzése céljából-, míg a vádlottak védői az emberölés büntette vonatkozásában védenekik bizonyítottság hiányában történő felmentése, egyebekben pedig a büntetés enyhítése végett jelentettek be jogorvoslati kérelmet.

A Pécsi Fellebbviteli Főügyészség átiratában, valamint a nyilvános ülésen jelen lévő képviselője útján - az ügyészi fellebbezést fenntartva - mindkét vádlottal szemben életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására tett indítványt.

A vádlottak és védőik a nyilvános ülésen a jogorvoslati nyilatkozataikkal megegyező tartalommal szólaltak fel.

Az elsőfokú bíróság eljárása alatt, 2018. július 1-jén hatályba lépett a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.), melynek 868.§ (1) bekezdése értelmében a törvény rendelkezéseit - bizonyos kivételekkel - a hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásokban is alkalmazni kell. Hangsúlyozni szükséges ugyanakkor, hogy a Be. 870.§ (1) bekezdése értelmében az e törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásban az azt megelőzően, a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmény akkor is érvényes, ha ezt e törvény másként szabályozza.

A másodfokú bíróság ezért az elsőfokú bíróság fellebbezéssel sérelmezett ítéletét a Be. 590.§ (1) bekezdése alapján a megelőző bírósági eljárással együtt bírálta felül, mely a Be. 590.§ (2) bekezdése értelmében kiterjedt az ítélet megalapozottságára, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására és az intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezésekre, az indoklás helyességére és az eljárási szabályok megtartására, illetve - a Be. 590.§ (7) bekezdése szerint hivatalból - az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező kérdésekre is.

Külön szükséges utalni arra is, hogy I.rendű vádlott a tényállás I. pontjában rögzített lopási cselekmény elkövetési idejének mikénti megállapítását is sérelmezte, ezért - annak ellenére, hogy

bűnösségét e körben mindkét vádlott elismerte - nem volt helye a Be. 591.§ (2) bekezdése szerinti korlátozott felülbírálatnak e bűncselekmény tekintetében sem.

A felülbírálat során a másodfokú bíróság a megállapított tényállást az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma és ténybeli következtetés alapján - figyelemmel a Be. 593.§ (1) bekezdésének a) pontjára - az alábbiak szerint egészítette ki, illetve helyesbítette:

I.rendű vádlott előéleti adataival kapcsolatban az ítélet 5. oldal hatodik bekezdésében 1./ pont alatt feltüntetett, a Marcali Városi Bíróság 5.B.69/2009/38. számú ítéletével elbírált bűncselekmények elkövetési ideje helyesen 2007 novembere és 2008. június 30. közötti. Az említett ítélettel kiszabott szabadságvesztés kitöltésére vonatkozó adatokat a másodfokú bíróság mellőzte.

A Somogy Megyei Bíróság B.486/2009/22. számú határozatával elbírált, az ítélet 5. oldalának utolsó bekezdésében a 2./ pont alatt rögzített bűncselekmények elkövetési ideje helyesen 2008. november 25. A másodfokú bíróság a fenti ítélettel kiszabott szabadságvesztés kitöltésére vonatkozó adatokat ugyancsak mellőzte.

Az ítélet 6. oldal második bekezdésének a Somogy Megyei Bíróság Bk.351/2010/2. számú ítéletével megállapított büntetés kitöltésére vonatkozó utolsó sorát mellőzte, helyébe a *feltételes szabadság 2013. április 2-án járt le* szövegrész került.

(I.rendű vádlott erkölcsi bizonyítványa a másodfokú bíróság iratai között Bf.II.64/2018/17. szám alatt.)

A II.rendű vádlott korábbi elítélését felsoroló adatok közül az ítélet 6. oldal negyedik-hetedik bekezdéseit mellőzte. A 6. oldal utolsó bekezdésében szereplő büntetés sorszáma helyesen 1./, míg a 7. oldal első bekezdésében szereplő elítélésé pedig helyesen 2./. A 7. oldal első bekezdésének a Somogy Megyei Bíróság B.486/2009/22. számú ítéletével kiszabott szabadságvesztés végrehajtására vonatkozó utolsó mondatát mellőzte.

(II.rendű vádlott erkölcsi bizonyítványa a másodfokú bíróság iratai között Bf.II.64/2018/17/I. szám alatt.)

Az ítélet 7. oldal második bekezdését és a 8. oldal második bekezdését a tényállásból mellőzte, az ítélet jogi indokolása részének tekintve azokat.

Az ítélet 8. oldal utolsó sorából a *már közösen, együttesen* szövegrészt mellőzte.

A 9. oldal első bekezdését pedig akként helyesbítette, hogy I.rendű vádlotthoz köthető két fejre mért ütés és a II.rendű vádlott által tanúsított késszúrás kivételével a vádlottak cselekvőségét elkülöníteni nem lehetett; az azonban bizonyos, hogy a sértett valamennyi sérülését a vádlottak okozták, bántalmazása során mindketten végig jelen voltak.

(Ténybeli következtetés.)

A sértett bántalmazásának befejezésekor gyakorlatilag mozgás- és önmentésre képtelen állapotban volt. Nem zárható ki az sem, hogy a zárt koponyatérlet érintő erőbehatás pár másodpercig, esetleg egy-két percig tartó spontán oldódó eszméletvesztést eredményezett.

(Dr. szakértő 1 és dr. szakértő 2 igazságügyi orvosszakértők szakvéleménye a nyomozati iratok 815.

oldal alján).

A sértett vérében a halál beálltakor 0,22 ezrelék, vizeletében pedig 0,14 ezrelék véralkohol-koncentráció volt kimutatható, ami *fogyasztott szeszes italt, de alkoholos befolyásoltság alatt nem áll* állapotnak felel meg.

szakértő3s szakértő4 szakértők szakvéleménye a nyomozati iratok 987. oldalán.)

A sértett halálának a bántalmazás befejezésétől számított pontos időpontja az eljárás során nem volt tisztázható, miután nem tudható, hogy a gyomor tartalmának a légutakba történő félrenyelése mikor történt. Az sem volt tisztázható, hogy ez utóbbi az eredményes orvosi beavatkozáshoz nyitva álló hatórási időtartamon belül vagy azon túl következett-e be. Támpontként mindössze az szolgálhat, hogy a sértett által elfogyasztott szeszes ital nagy része ekkorra már lebomlott. A 2015. március 10. napjának 03 óra 30 perce csak a halál bekövetkezésének a sértett feltaláláskori testhőmérsékletéből visszaszámított, elméletileg lehetséges legvégső időpontja.

(Ténybeli következtetés.)

A sértett sorsszerű betegségei a halál adott időpontban történő bekövetkezését nem siettették, illetve ahhoz nem járultak hozzá.

(Dr. szakértő 1 és dr. szakértő 2 igazságügyi orvosszakértők szakvéleménye a nyomozati iratok 815. oldal alján).

A fentiek szerint kiegészített, illetve helyesbített tényállás most már mentes a Be. 592.§ (1) és (2) bekezdésében felsorolt megalapozatlansági hibáktól és hiányosságoktól, ezért a Be. 593.§ (3) bekezdése folytán irányadó volt a fellebbezési eljárásban is.

A másodfokú bíróság ugyanakkor nem tapasztalt olyan, a megismételt elsőfokú eljárásban elkövetett eljárási szabálysértést sem, amely az ítélet érdemi felülbírálatát akadályozta volna.

A Be. 611.§ (1) bekezdése értelmében a hatályon kívül helyező végzés indokolása tartalmazza a másodfokú bíróságnak a megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatását. A Be. 632.§ (2) bekezdésének előírása szerint pedig a megismételt eljárásban a bíróság az ügyet a hatályon kívül helyező határozat okainak és indokainak figyelembevételével bírálja el. Lényegében teljesen azonos rendelkezéseket tartalmazott a megismételt eljárás idején hatályban volt 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) 378.§ (1) bekezdése és a 403.§ (3) bekezdése is.

A másodfokú bíróság ugyanakkor észlelte, hogy a Kaposvári Törvényszék a megismételt eljárást nagyjából a Pécsi Ítéletábla 2018. február 9-én kelt Bf.II.52/2017/7. számú hatályon kívül helyező végzésében megfogalmazott szempontok figyelmen kívül hagyásával folytatta le.

A másodfokú bíróság a hatályon kívül helyező végzésében a rendelkezésre álló bizonyítékok megismételt eljárásban történő alapos, több szempontból történő vizsgálatát és összevetését írta elő. Így a cselekmények időbeli vonatkozásainak

- különösen a halál időpontja megállapításának - tisztázásán túlmenően egyértelmű utalást tett arra, hogy a sértett végbelébe felhelyezett, vérrel és bélsárral szennyezett üvegről biztosított szörképlet és vérminta esetében az igazságügyi hemogenetikai vizsgálat elvégzése indokolt; a jogi minősítés körében pedig az ölési cselekmény lehetséges nemi indítékainak feltárása mellett a lopási

cselekmény bűncselekménnyé történő minősítése jogi indokainak részletes kifejtését tartotta szükségesnek.

Mindezen szempontok érvényesítése azonban túlnyomórészt elmaradt; a megismételt eljárásban csupán a halál időpontja megállapításának körében történt meg a bizonyítékok részletes értékelése; anélkül azonban, hogy az elsőfokú bíróság az igazságügyi orvosszakértőket a tárgyalásra ismételten megidézte és meghallgatta volna. Elmaradt továbbá a sértett testnyílásába felhelyezett üvegről biztosított DNS-minták szakértői vizsgálata - bár mellőzésének, a másodfokú bíróság álláspontja szerint nem helytálló indoka az ítéletben szerepel -, továbbá a vagyon elleni bűncselekménnyel kapcsolatos jogi érvek kifejtése, ahogyan az élet elleni bűncselekmény esetlegesen megállapítható további minősítő körülményének vizsgálata is.

A másodfokú bíróság ugyanakkor mindezt nem tartotta olyan súlyúnak, mely az ítélet Be. 609.§ (1) bekezdésének alkalmazásával az elsőfokú bíróság ítéletének ismételt hatályon kívül helyezését eredményezhette volna. A tényállás megalapozottságának kérdésében történő állásfoglalás során pedig figyelemmel kellett lenni az időközben hatályba lépett Be. 164.§ (1) és (3) bekezdésére, illetve az 593.§ (4) bekezdésére is.

A fentiekől eltekintve az elsőfokú bíróság a megismételt eljárást az eljárási törvény rendelkezéseinek megtartásával folytatta le, és ennek során a bizonyítékokat a logika szabályainak megfelelően, helyesen értékelte.

E mérlegelő tevékenységével a másodfokú bíróság is egyetértett, ezért annak megismétlését nem, csupán - a bejelentett jogorvoslati kérelmek tartalmára figyelemmel - az alábbiak kiemelését tartotta szükségesnek.

Az elsőfokú bíróság nem tévedett, amikor a bizonyítási eljárás adatai alapján arra a következtetésre jutott, hogy a vád tárgyává tett cselekmények elkövetésére 2015. március 8-án került sor. II.rendű vádlott védekezésén túl ugyanis ezt támasztják alá a sértettől eltulajdonított mobiltelefon hívásforgalmazási adatai is, melyek szerint a sértett telefonjáról II.rendű vádlott 2015. március 8-án a késő esti óráktól kezdődően próbált hívásokat kezdeményezni.

Miután a lopási cselekmény elkövetésének célja kifejezetten a sértett telefonjának II.rendű vádlott részére történő megszerzése volt: helyesen tartotta az elsőfokú bíróság valószínűtlennek, hogy annak használatát csak több mint egy nappal később kezdje meg.

Helytállóan járt el az elsőfokú bíróság az objektív bizonyítékoknak részben ellentmondó adatokat tartalmazó tanúvallomások megítélése során is. Nem találta ugyanis elfogadhatónak azokat az állításokat, melyek szerint a sértettet még 2015. március 9-én a délelőtti órákban is látni véltékban. E körben jelentősége volt az orvosszakértők azon megállapításának is, hogy a sértett a bántalmazás befejezésekor mozgás- és önmentésre képtelen állapotban volt. Ennek a tényállásban történő rögzítése azonban elmaradt, ezért azt a másodfokú bíróság a fenti adatokkal kiegészítette.

Amint erre fentebb már utalás történt, a megismételt eljárásban elmaradt a szakértők ismételt

meghallgatása, a halál beállta lehető legpontosabb időpontjának meghatározása érdekében. Erre figyelemmel a bizonyítékok mérlegelése során kizárólag a vádlottak és a tanúk vallomásai, a vádlottak mozgásának nyomon követésére alkalmas további információk, valamint a híváslisták adatai mellett az igazságügyi orvosszakértői, és toxikológus szakértői vélemények, illetve az orvosszakértők által az első bírósági eljárásban elmondottak szolgálhattak alapul.

A március 8-ára tett bántalmazásra tekintettel így nem tartható a sértett halálának időpontjára vonatkozó azon orvosszakértői megállapítás, mely egy elméleti szempontból végső időpontként fogalmazódott meg. Arra ugyanis semmi nem utalt, hogy a sértett a bántalmazásának befejezését követően még mintegy 30 órán át életben lett volna; éppen ezt zárja ki a sértett véralkohol tartalmának megállapításával kapcsolatban készült igazságügyi toxikológiai szakvélemény, mely szerint a halál időpontjában a cselekmény előtt elfogyasztott alkohol a szervezetéből még nem ürült ki.

Így a másodfokú bíróság csupán annak megállapítására szorítkozhatott: nem lehetett megállapítani, hogy a bántalmazást követően pontosan mikor következett be a sértett halála.

A megelőző elsőfokú bírósági eljárásban a szakértők annak a meggyőződésüknek adtak hangot, hogy ez történhetett akár a bántalmazást követő hat órán belül, akár azon túl; ennek azonban a fentiek szerint időbeli korlátot szab az a tény, hogy a sértett szervezete az elfogyasztott alkoholt a halál beálltakor még nem bontotta le teljes egészében.

A másodfokú bíróság már a hatályon kívül helyező végzésében utalt arra, hogy amennyiben a sérülések egy része tekintetében nem különíthető el kétséget kizáróan a vádlottak cselekvőisége: ez nem jelenti azt, hogy a szóban forgó sérüléseket együttesen, tehát közösen okozták volna. Ennek ellenére az elsőfokú bíróság az egyértelműen I.rendű vádlotthoz köthető két fejre mért ütésen, illetve a kétséget kizáró bizonyossággal II.rendű vádlottra bizonyított késszuráson kívül ismételten azt állapította meg, hogy a fennmaradó sérüléseket a vádlottak közösen okozták.

Ezért a másodfokú bíróság a megnyugtatóan elkülöníthető cselekvőiségek mellett annyiban helyesbítette a tényállást, hogy a szóban forgó sérülések tekintetében nem volt megállapítható, hogy az melyik vádlott magatartásához köthető.

Mindezek ellenére nyilvánvaló volt, hogy a sértett valamennyi sérülése a vádlottak együttes jelenlétéhez és magatartásához kapcsolódott, tehát a fennmaradó sérüléseket is egyikük vagy mindkettőjük bántalmazása okozta.

Nem lehetett kétséges az sem, hogy a helyszínen mindketten egészen addig jelen maradtak, amíg a sértett a helyszíni szemle során észlelt helyzetét és mozgásra-, önmentésre képtelen állapotát el nem nyerte. Lemeztelenített, mozdulatlan állapotáról, homályos tekintetéről ugyanis mindketten említést tettek, II.rendű vádlott pedig azt is elmondta, hogy keze bélsárral szennyeződött, ezért azt meg kellett mosnia.

Ugyanakkor egyikük sem tett említést arról, hogy társa magatartása ellen tiltakozott, attól elhatárolódott vagy a sértett védelmére kelt volna. Az egyedül élő, magatehetetlen sértett sorsára hagyása is arra utal, hogy teljes egyetértésben cselekedtek. Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság indokoltan vetette el a vádlottak azon védekezését, melynek során a sértett bántalmazását kölcsönösen egymásra igyekeztek hárítani, a legsúlyosabb sérülések okozását pedig olyan időpontra tenni, amikor ők időlegesen nem is tartózkodtak a helyiségben.

A tényállás személyi részének a vádlottak korábbi büntetéseire vonatkozó adatai is több vonatkozásban helyesbítésre szorultak.

Így a I.rendű vádlott esetében a korábban elbírált bűncselekmények elkövetési idejének pontosítása mellett az 1./ és 2./ pont alatt részletezett alapítéletekkel kiszabott szabadságvesztés-büntetések kitöltésére vonatkozó adatokat kellett mellőzni, hiszen azokat utóbb összbüntetésbe foglalták; így elégséges volt csupán az összbüntetés végrehajtásával kapcsolatos adatokat feltüntetni. Ez utóbbiak közül a feltételes szabadságra bocsátás időpontjának és a feltételes szabadság leteltének van jelentősége.

II.rendű vádlott vonatkozásában pedig az volt megállapítható, hogy az előéleti adatok olyan a visszaesői minőségét nem érintő elítéléseket is tartalmaznak, melyek az erkölcsi bizonyítványban már nem szerepelnek. A Btk. 97.§ (2) bekezdése szerint a büntetőjogi felelősség megállapítására, a kiszabott büntetésre és az alkalmazott intézkedésre vonatkozó adatokat közhiteles hatósági nyilvántartás tartalmazza a törvényben meghatározott időpontig, ezt követően hátrányos jogkövetkezmény az elítélés miatt már nem állapítható meg az elítélttel szemben.

Az ítélkezési gyakorlat szerint tényállás alatt az ún. történeti tényeknek és a terhelt ugyancsak bizonyítást igénylő személyi körülményeinek *együttesét* kell érteni, ezért a bűnügyi nyilvántartásban már nem szereplő adatot nem létezőnek kell tekinteni, következésképpen az az ítélet tényállásában sem szerepelhet (*BH 2015.30. számú és BH 2019. évi 154. számú eseti döntések*).

Erre tekintettel a másodfokú bíróság az ítélet tényállásának ún. személyi részéből II.rendű vádlottnak a közhiteles hatósági nyilvántartásban már nem szereplő büntetéseire vonatkozó adatokat mellőzte.

Míg a tényfelderítési kötelezettség körében a bizonyítékok egybevetése, megszerzésük törvényességének vizsgálata, bizonyító erejüknek a logika szabályai szerinti mérlegelése, majd ennek eredményeként múltbéli események, állapotok rekonstruálása történik, addig a jogi értékelés a már valónak elfogadott fizikai és tudati tények jogi normával való egybevetését, adott esetben a törvény szövegének való megfeleltetését jelenti (*BH 2005.167. számú eseti döntés*). Erre figyelemmel a másodfokú bíróság a vádlottak visszaesői minőségére és társtetteségükre vonatkozó megállapításokat mellőzte a tényállásból, és azokat - tartalmuknak megfelelően - az elsőfokú bíróság jogi álláspontjának tekintette.

Az irányadó tényállásból az elsőfokú bíróság az élet elleni bűncselekmény kapcsán helyesen vont következtetést a vádlottak büntetőjogi felelősségére. Erre figyelemmel a tényállás *II. pontjában* írtak vonatkozásában bejelentett, felmentést célzó fellebbezések nem voltak megalapozottak.

Tévedett azonban az elsőfokú bíróság, amikor a vádlottak bűnösségét a vagyon elleni bűncselekmény vonatkozásában is megállapította (*tényállás I. pont*).

A Btk. 370.§ (1) bekezdése szerint, aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el. A (2) bekezdés b) pontjának bf) pontja szerint a büntetés vétség miatt kettő évig terjedő szabadságvesztés, ha a szabálysértési értékre elkövetett lopást helyiségbe vagy ehhez tartozó bekerített helyre megtévesztéssel, vagy a jogosult, illetve a használó tudta és beleegyezése nélkül bemenve követik el.

A Btk. 462.§ (2) bekezdésének b) pontja értelmében pedig nem bűncselekmény, hanem szabálysértés valósul meg, ha a lopást ötvenezer forintot meg nem haladó értékre követik el.

A bűncselekmény említett minősítő körülménye *a megtévesztéssel történő bemenetel*. Azonban - a hatályon kívül helyező végzés kifejezett felhívása ellenére - sem az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásban, sem az ítélet jogi indokolásában nincs rögzítve olyan vádlotti magatartás vagy érvelés, mely ilyenként volna értékelhető, illetve ezt támasztaná alá. Az ítélet 27. oldalának utolsó bekezdése - a jogi indokolás körében - mindössze azt tartalmazza, hogy a vádlottak a sértetthez eltulajdonítási szándékkal mentek, és a sértett bizalmával visszaélve követték el a lopási cselekményt, *melynek során a sértett lakásába azzal a megtévesztéssel mentek be, hogy I. r. vádlott a sértett figyelmét eltereli, míg az idő alatt II. r. vádlott a sértett tulajdonát képező mobiltelefont, annak töltőjével együtt eltulajdonítja*. Hiányzik tehát annak megállapítása és kifejtése, hogy házába történő bejutásuk érdekében mely magatartásukkal ejtették tévedésbe a sértettet.

Az irányadó bírói gyakorlat szerint e minősítő körülmény megállapításához ugyanis az volna szükséges, hogy az elkövetők a sértettet a bejutás érdekében valamilyen fondorlatos magatartással tévedésbe ejtsék, a sértett pedig éppen e tévedése folytán tegye lehetővé bejutásukat a lopás helyszínéül szolgáló ingatlanba. A megtévesztő magatartás hiányában ugyanis a jogosult nem engedte volna be az elkövetőket a lakásába.

Ezzel szemben az irányadó tényállás mindössze azt rögzíti, hogy a sértett - mivel a vádlottakat korábban jól ismerte, velük együtt szokott italozni, kártyázni - behívta az otthonába a vádlottakat, a lakóingatlanának bejárati ajtótól jobbra lévő első utcafronti szobába, ahol a vádlottak a sértettel együtt italozni kezdtek...Kis idő elteltével I.rendű vádlott az ingatlan konyhájába ment és oda kihívta magával a sértettet, hogy ez idő alatt - a korábbi megbeszélésüknek megfelelően - II.rendű vádlott a sértett telefonját el tudja tulajdonítani. *(Ítélet 8. oldal 4. bekezdés.)*

A másodfokú bíróság megítélése szerint a minősítő körülmény megállapításának alapjául nem szolgálhat sem az, hogy a vádlottak látogatásuk valódi célját előzetesen nem közölték a sértettel, sem pedig az, hogy I.rendű vádlott kihívta őt abból a helyiségből, ahol a mobiltelefonját tartotta és ahonnan aztán II.rendű vádlott azt magához tudta venni. A sértett régebb óta ismerte az elkövetőket, azok bejáratosak voltak hozzá, hiszen már előzőleg is több alkalommal együtt italoztak. Ezért nem is volt szükségük megtévesztő magatartás kifejtésére annak érdekében, hogy a lakásába beengedje őket.

Minősítő körülmény hiányában a vádlottak magatartása nem minősül bűncselekménynek, hiszen az elkövetési érték nem haladja meg a Btk. 462.§ (2) bekezdés b) pontjában meghatározott 50.000 forintos értéket.

A fentiekre tekintettel a másodfokú bíróság I.rendű vádlottat a felbujtóként, míg II.rendű vádlottat a tettesként elkövetett, a Btk. 370.§ (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés b) pontjának bf) alpontja szerint minősülő lopás vétsége miatt emelt vád alól a Be. 566.§ (1) bekezdésének a) pontja alapján - a cselekmény nem bűncselekmény - felmentette.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 177.§ (1) bekezdésének a) pontja szerint, aki ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot követ el, úgyszintén aki e cselekmények elkövetését megkísérli, szabálysértést követ el.

A vádlottak cselekménye ezért a Szabs. tv. 177.§ (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott tulajdon elleni szabálysértésnek minősül.

A Szabs. tv. 6.§ (6) bekezdése szerint a cselekmény elkövetésétől számított kettő év elteltével nincs helye szabálysértési felelősségre vonásnak (ún. objektív elévülési határidő).

A Szabs. tv. 83.§ (1) bekezdésének h) pontja értelmében pedig a szabálysértési eljárást határozattal meg kell szüntetni, ha az elévülés miatt nincs helye felelősségre vonásnak. Miután a vádlottak a tulajdon elleni szabálysértést 2015. március 8-án valósították meg, és a felelősségre vonásra nyitva álló kettő év eltelt, a másodfokú bíróság a Szabs. tv. 83.§ (1) bekezdésének h) pontja alapján a vádlottak ellen indult szabálysértési eljárást megszüntette.

Az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 3/2013. büntető jogegységi határozat II/4. pontja szerint a különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés megállapításánál elsősorban emberieségi, valamint erkölcsi szempontok a meghatározók. A különös kegyetlenség fogalma alá az átlagost lényegesen meghaladó szenvedéssel járó, rendkívüli embertelenséggel, brutalitással, gátlástalanul, az emberi méltóság mély megalázásával vagy az elkövető emberi mivoltából kivetkőzve véghez vitt ölési cselekmények vonhatók.

A vádlottaknak az irányadó tényállásban rögzített magatartásából, így különösen az okozott sérülések nagy számából, a bántalmazás elhúzódó jellegéből, a rendkívül brutális (részben taposással és térdeléssel megvalósított), a sértett emberi méltóságát mélyen megalázó jellegéből kizárólag arra lehetett következtetést vonni, hogy az emberölést különös kegyetlenséggel követték el.

Ami pedig az ölési cselekmény aljas indokának megállapíthatóságát illeti, az elsőfokú bíróság e körben mindössze azt rögzítette, hogy az elkövetés egyes mozzanatai (a sértett levetköztetése és hüvelyébe, valamint végbelébe üveg felhelyezése) szexuális indíttatásra is utalhatnak, az azonban kétséget kizáróan nem bizonyítható (*az ítélet 28. oldalának második bekezdése*).

Ezért a másodfokú bíróság a maga részéről is annak megállapítására szorítkozott, hogy a vádlottak terhére e minősítő körülmény nem volt megállapítható.

A másodfokú bíróság nem értett azonban egyet az elsőfokú bíróság azon jogi álláspontjával, mely szerint a vádlottak ölési szándéka csak az enyhébb, a Btk. 7.§ II. fordulata szerinti ún. eshetőleges formában volt tetten érhető.

Az irányadó tényállás szerint a vádlottak a sértettet rendkívül brutálisan és kitartóan bántalmazták. Ennek során a fejét legalább négy, legalább közepes erősségű ökölütés, a válltájéki régiót legalább kettő, legalább közepes, a szegycsontot legalább egy nagy erejű taposás vagy térdelés, a hüvely és a végbél területét legalább kettő, legalább közepes erősségű behatás, illetve a válltájékot egy legalább közepes erejű szúrás érte.

A fejét és a szegycsontot ért bántalmazások önmagukban is életveszélyes sérülésnek minősülnek, a fennmaradó elváltozások gyógytartama pedig külön-külön is nyolc napon túli.

A bántalmazással csak akkor hagytak fel, miután az egyedül élő, segítségre nyilvánvalóan senkitől sem számítható, idős, meztelen sértett magatehetetlen állapotba került. Nem lehetett végül figyelmen kívül hagyni azt a körülményt sem, hogy - miután a sértett jól ismerte őket - életben maradása esetén a súlyos bűncselekmény miatti elmaradhatatlan felelősségre vonással kellett számolniuk.

A fenti körülményekből a másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a vádlottak magatartásuk következményébe, a sértett halálába nemcsak belenyugodva, hanem azt kívánva cselekedtek. Esetükben tehát a Btk. 7.§ I. fordulatóban írt, ún. egyenes szándék volt megállapítható.

Mindezekre figyelemmel helyesnek bizonyult az elsőfokú bíróság részéről a vádlottak élet elleni cselekményének a Btk. 160.§ (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés d) pontja szerint minősülő, társtettesként elkövetett emberölés büntette szerinti minősítése.

Az elsőfokú bíróság ítéletének a bűnösség körét érintő megváltoztatása szükségessé tette a büntetés kiszabását befolyásoló tényezők ismételt számbavételét és áttekintését is.

A felmentő rendelkezésből fakadóan a Btk. 81.§-ában meghatározott halmazati értékelést a másodfokú bíróság mellőzte, ami azt eredményezte, hogy mindkét vádlottal szemben a Btk. 160.§ (2) bekezdésében írt tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés volt kiszabható. Ennek a Btk. 80.§ (2) bekezdése szerinti középértéke tizenöt év.

Mindkét vádlottal szemben súlyosító körülmény, hogy a Btk. 459.§ (1) bekezdésének 31. pontja alapján visszaesőnek minősülnek, mint ahogy az is, hogy az ezt megalapozó elítélésen túl is voltak büntetve. Hasonlóképpen terhükre esett a társtettesi elkövetésben megnyilvánuló fokozottabb társadalomra veszélyesség, valamint az egyedülálló, idős sértett sérelmére történő elkövetés is.

A vagyon elleni bűncselekmény alól történő felmentésre figyelemmel ugyanakkor mellőzni kellett a különös visszaesői minőségükre történő hivatkozást.

Ezzel szemben enyhítő körülmény az elkövetés óta eltelt hosszabb idő; ennek megítélésénél azonban több részletre is figyelemmel kellett lenni. Bár a büntetőeljárásban hatósági késelelem nem volt tetten érhető, az alkotmánybíróági határozatra visszavezethető tanácsváltozás, valamint a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás miatt a jogerős ügydöntő határozat meghozatalára mégis csak több mint négy és fél évvel a cselekmény elkövetése után került sor. Ide kívánczik az is, hogy a büntetés-végrehajtási intézet igazgatási jogkörében felmerült ok folytán a megismételt első- és másodfokú ítélet meghozatala között is csaknem egy év telt el. Ugyancsak enyhítő körülmény, hogy a vádlottak az eljárás során mindvégig a legsúlyosabb kényszerintézkedés hatálya alatt álltak. Emellett II.rendű vádlott javára enyhítő körülmény a kiskorú gyermek eltartásáról történő gondoskodás is.

Tévesen értékelte ugyanakkor az elsőfokú bíróság a vádlottak javára elmebeli állapotukat; disszociális személyiségzavaruk ugyanis az elmebetegség szintjét nem érte el, beszámítási képességüket nem korlátozta; így az állandó bírói gyakorlat szerint enyhítő körülményként sem vehető figyelembe. Felmentésük okán pedig a lopási cselekmény vonatkozásában tett beismerő

vallomásuk sem bírhatott felelősségüket enyhítő hatással.

A fentiekben kifejtettek szerint a másodfokú bíróság mellőzte annak megállapítását is, hogy a vádlottak a bűncselekményt eshetőlegesen szándékkal követték el; e körülményt tehát javukra nem lehetett figyelembe venni.

Mindezeket szem előtt tartva a másodfokú bíróság - az elsőfokú bírósággal egyetértve - úgy látta, hogy az enyhítő körülmények, elsősorban a számottevő időmúlás folytán nincs törvényes lehetőség az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására; annak ellenére sem, hogy a vádlottak személyében rejlő társadalomra veszélyesség mértéke kiemelkedő.

Az elsőfokú bíróság által alkalmazott, mértékében a bűncselekményre irányadó büntetési tétel felső határához közel álló szabadságvesztés, valamint a törvényi felső határral azonos tartamú mellékbüntetés megfelel a büntetés Btk. 79.§-ában meghatározott céljainak, illetve az a vádlottak felelőssége mértékének elhatárolása szempontjából is megalapozott.

Ezért a másodfokú bíróság nem látott törvényes lehetőséget sem a büntetés súlyosbítására, sem határozatlan tartamú szabadságvesztés kiszabására, a jogkövetkezmények enyhítése pedig szóba sem kerülhetett. Következésképpen az ügyészségi fellebbezés nem-, illetve a további fellebbezések erre irányuló részükben sem voltak megalapozottak.

Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárás során felmerült bűnügyi költség viselésével kapcsolatban azt fejtette ki, hogy az a Be. 574.§ (1) és (4) bekezdései értelmében már nem az államot terheli, és annak megfizetésére a vádlottakat kötelezte.

A Be. - a korábbi szabályozással ellentétben - valóban nem tartalmaz a vádlottat a megismételt eljárás költségének viselése alól általában mentesítő szabályt [korábbi Be. 403.§ (5) bekezdés]. A bírói gyakorlat szerint azonban ebben a vonatkozásban a Be. 574.§ (3) bekezdés I. fordulata alkalmazható, mely szerint a vádlottat nem lehet kötelezni annak a bűnügyi költségnek a viselésére, amely - nem az ő mulasztása folytán - szükségtelenül merült fel (*BH 2019.159. számú eseti döntés [89] bekezdése*).

A fenti változtatás folytán korrigálásra szorult az egyes vádlottakat, valamint az őket egyetemlegesen terhelő bűnügyi költség összege is, melyet a másodfokú bíróság - az eljárás során felmerült költség teljes összegének feltüntetése mellett - helyesbített.

Mindezek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság fellebbezésekkel megtámadott ítéletét a Be. 606.§ (1) bekezdése alapján a fentiek szerint megváltoztatta, míg egyéb törvényes rendelkezéseit a Be. 605.§ (1) bekezdése szerint helybenhagyta azzal, hogy a büntetések halmazati jellegére utalást mellőzte.

A Btk. 92.§ (1) és (2) bekezdése alapján rendelkezett a vádlottak által az elsőfokú bíróság ítéletének kihirdetésétől a mai napig előzetes fogvatartásban töltött idő szabadságvesztésbe történő beszámításáról. A Be. 613.§ (1) bekezdése alapján megállapította a másodfokú eljárásban felmerült bűnügyi költség összegét, melyet a Be. 574.§ (3) bekezdése értelmében ugyancsak az állam visel.

Pécs, 2019. szeptember 20.

Dr. Krémer László s.k. a tanács elnöke, Dr. Hudvágner András s.k. előadó bíró,
Dr. Bencze Beáta s.k. bíró